

BACCHUS AZ AGORÁN

Ott feküdt egykori szobájában, ami már nem az ő szobája (konyhává alakították át a szülei), egykori kanapéján, ami már nem az ő kanapéja, holt (*hótt!*) másnaposan, és egy régebbi emléken morfondírozott. a piac sarkán állt meg biciklijével, nem is az ő bicajával, hanem az apjával, a fekete vázas biciklivel, amely igen ramaty állapotba került akkorra már a sok használatból, a faluban mindenki biciklizik, azzal szállítják a tejet a csarnokba, a húszliteres tejes edényt a hátsó csomagtartó oldalához rögzítve meg a sört, a kenyeret, a zsákos krumplit, a gázpalackot, a zöldségeket és gyümölcsöket, vagy a kormányra akasztva, vagy a hátsó csomagtartóhoz rögzítve. szalajtott a lánc, zörgött mindkét sárhányó, az első fék nem működött, a kontra se nagyon, de ez az emlékezés szempontjából mellékes, ott állt ebben a szombat délelőtti fényben, és valahogy kegyelmi állapotnak érezte ezt az álldigállást, kicsit megdőlve a kerékpárral, hogy leérjen rendesen a lába, fél seggel a bicikli ülésén nézte az árusokat, a hömpölygő tömeget alkotó embereket, kalapos, micisapkás férfiakat, kendős öregasszonyokat és fiatal menyecskéket, hajdonfótt, háttal a paplakkal, benne létra atyával, ámbátor az atya valószínűleg a munkahelyén celebrálta a misét, akit azért neveztek létra atyának, mert vagy kétméteresen nőtt, és a falusiak létrának csak a padlához támasztott háromméterest tekintik, a szoba-

létra ott ismeretlen használati eszköz, szemben a piramis alakú hősök emlékművével, tejetén a megkopott vörös csillaggal, a sátán jelével, ahogy a misztikusok tartják, ahova a második világháborúban elesett falubeliek neveit vésték, emlékszik, mikor olvasgatták osztálytársaival ezeket a véseteket, mennyire rosszul esett neki, hogy egyetlen rokonának a nevét sem olvashatta ott, jobbra a piactér túlsó oldalán a csík-ér kereskedelmi vállalat 1-es boltja mellett a szlovén cigarettamárkáról elnevezett *disco 57*-essel, ahova oly sokat járt, igaz, csak este tíz után, mert akkor lassúkat engedett a dzsoké, utána meg rockot, előtte könyörtelen diszkózene ment, élükön a boney m.-mel, az emberiség szégyenével, rézsút, az emlékmű mögött a gogonyák-ház, ahol most kocsma működik, ebbe a házba udvarolt legjobb barátja az egyik gogonyák lánynak, a három közül a középsőnek, akivel nem mert lefeküdni, mert úgy érezte, bepiszkítja, pedig olyan szerelmesek voltak egymásba, mint két balkáni gerle. balra, kicsit háttal, a múlt század harmincas éveiben befejezett templommal, amelybe maga a nagy merénylő, a biatorbágyi rém, ahogy kosztolányi nevezte, azaz matuska szilveszter adott ajándékba betlehemet, igaz, meghamisította a számlát, hogy adományá értékesebbnek tűnjön. a templomot magyarországi barátai nemes egyszerűséggel csak bazilikának becézik a faluhoz képest óriási mérete miatt, bár a falu falunak végül is elég nagy, elmenne kisvárosnak tán, ha lenne benne bármi városias, de nincs, leszámítva azt a néhány, egyre rogyantabb négyemeletest, amit a régi tűzoltólaktanya helyére építettek, *ott tanultál meg egy régi kolibri nevű motorbiciklin motorozni*, gondolja most, ahogy a számítógép előtt visszaemlékszik arra a férfiről, aki az előző nap megivott pálinkáktól, amiket az apja főzött – *tiszta, kimagozott szilva!, ringlól!, tiszta körte!* –, és a ráivott söröktől és montenegrói vörösboroktól másnaposan fekszik és felidézi azt a szikrázó piacnapi délelőttöt, miközben a három részre szakadt ország kisvárosában, weissbrunnban, fölugat olykor egy-egy kalasnyikov, ám ott, a templom mögött, amit menyhért gáspár megalomániás pap építte-

tett, és amelyet egy barátja, a néhai végrehajtó tanács elnöke, azaz szabadka polgármesterének nagyapja, bizonyos palotás Antal húzott föl, a világgazdasági válság inflációjára való tekintettel sok-sok mázsa búzában határozva meg annak árát, a templom mögött béke honolt, ahogyan egész lényében, nem tudja jobban mondani, átjárta a fény, mintha valami drog hatása alá került volna, a testében érezte, minden tagjában, a zsigereiben, minden egyes sejtjében, még copfban hordott, már akkor gyérülő hajában is azt a bizsergést, amely úgy hatott rá, mint egy tökéletes költemény olvasása, vagy akár a női orgazmus, annak ellenére, hogy nem tudta, nem tudhatta, milyen a női orgazmus, bár sokat olvasott róla, hogy a nők egész testükkel élveznek el, nem csak a vaginájukkal vagy a csiklójukkal, hanem bőrük minden pórusával. nem akarta, hogy vége legyen, állt ott, a bicikli ülésével a fél segge alatt, amely már kicsit törte a fenekét, ám nem mert megmozdulni, nehogy megszűnjön a varázslat, szemét félig behunyta, fejét a nap felé fordította, és élvezte, ahogy átjárja annak délelőtti melege, sárga fénye, hallotta a vásári tömeg zsi-bongását, amely nem zavarta, annak ellenére sem, hogy olykor-olykor kihallott ebből a zsongásból konkrét szavakat, mondatokat is, *itt a finom cseresznye, cseresznyét tessék, nácsika körtét vegyenek, kóstolja meg, nagyon finom!, itt az édes, nyári alma!* és így tovább, *hogy vagy, szomszéd? szia druzsám!*, de nem irritálta, inkább megnyugtatta, ez is belefolyt tudatának mélyébe, amely tudat mintha a kozmosz egészével azonosulna, átélte, hogy az univerzum végtelen világa az emberi agyba van lemásolva, belesűrítve mintegy, ahogy mikrochipekbe sűrítenek sok-sok gigabájtnyi információt, és ahogy ő itt áll, fél lábával a földön támaszkodva, félig a bicikliülésen, elzsibbadt farpofával, azt érzi, hogy kozmikus lény ő, mindennel azonos, azonos a parkban nyüzsgő emberekkel, a különféle füvekkel és fákkal, a zsiros, fekete földdel, a templom falainak tégláival, amit a helyi sárgaföldből égettek ki, a levegővel, a tűzzel, a vízzel, a vízben élő állatokkal és növényekkel, a béka-nyállal és a mocsári csikkal, a benne élőskö-

dó vagy épp szimbiózisban élő baktériumokkal, a kétszázféle támadó vírusokkal, az atomokkal, az atomokban lévő protonokkal, elektronokkal és neutronokkal, a fotonokkal és a kvazárokkal, a fekete lyukkal és a belőle kilövellő anyaggal, ám ez nem félelemmel tölti el, mintha most mégsem lenne igaza az írónak, akit nemrégiben olvasott, hogy ez a félelem és a rettegés civilizációja lenne, az öntudatra ébredt élő anyag szorongása, mi mástól, önmagától, ettől a föleszméléstől, hogy oké, tudunk, és másként tudunk, mint az állatok, a növények és a tárgyak erről a világról, kvantumokról és csillagokról papolunk, fogalmakat alkotunk, olyan tárgyakat, mint például a plasztik, amilyent isten nem teremtett, de minek és – főleg! – mi végre, ám most öröm töltötte el, ami áradt és csak áradt szét benne, akár a vér zubogása, *pulzálók, akár a pulzások*, jutott eszébe ott, a piac és az istenháza között, *hangozzék ez bármilyen patetikusan, bármilyen banálisnak*, gondolta a nagy macskájában az ágyban, miközben azon morfondírozott, hogy valamiképpen meg kéne innia egy sört, követni a sokszor megismételt, hajnóczy-féle elvet, amely az egyik legjobb gyógymód a fokozatos kijózanodásra, de megmozdulni sem bírt, mert azonnal forogni kezd vele a világ, hányinger gyötri a legkisebb moccanásra is, és amúgy sem tudja, van-e a hűtőben sör, mert az apja a hideg sört nem bírja, azonnal belobban tőle a torka, ezért soha nem tesz be, így a söroket egy éjjeliszekrényben tárolja, ami édesanyja stafírungjának megmaradt darabja, és amit ő mára rég elfeledett rockegyüttesek matricáival ragasztott tele még kamaszkorában. *azért a földiepres, jéghideg pezsgő jobb másnap*, írja most az elsötétített szuterénben, amikor hirtelen robbanás rázza meg a házat, csak később tudja meg, valamelyik fegyveres csoport robbantotta föl (a három ismertebb közül) a „hiszek istenben, hiszek Magyarország föltámadásában” föliratú emlékművet, ami egy betontalapatból állt, rajta a fölirattal, két oldalán egy-egy sást, sólymot vagy valamilyen ragadozó madarat ábrázolni szándékozó, kovácsolt, fémtücszerű lényvel, amit mintha egy vaskerítésből loptak volna el. a

talapzat közepéből meg, mint irgalmatlan hosszú, kiegyenesített, fehérre festett patkányfarok, egy fémrúd meredezett a jobb sorsra érdemes ég felé, a rúdon pedig, hogyan máshogyan, félárbohra eresztve, jelzendő az örök és végtelen gyászt az igazságtalanul megcsonkított országért, csüggedt fásultsággal lógott a magyarok bús zászlaja. ő most azonban a zsibbadt agyú férfit próbál figyelni, aki a piactéren a félig ülő, félig ácsorgó fiatalemberről spekulál, ki sem néz az ablakon, pontosabban nem meri elhúzni a firhangot, *minek?*, mormolja maga elé, *még eltalál egy idióta mesterlövész, ezeknél sose tudni, az ágyon merengő férfinak meg bevillan egy jelenet, amikor édesanyját kísérte el a piactér sárga- vagy őszibarackot vásárolni, ha nagyobb mennyiséget vett befőttnek, segiccsé má', fijam, hazacipe'ni, te is szereted a duncot!*, egy jelenet, amikor anyja találkozott a körörsztapjával, *most már azért keresztapát mondasz te is, mint a weissbrunniak többsége, írja a szuterénban, anyja bátyjával, aki bebiciklizett a tanyáról, nem azért, hogy vásároljon, mert akkor fiákerral szokott jönni, bár azért általában ilyenkor is vett ezt-azt, leginkább gyufát meg téglás vécépapírt, a legdurvábbat, mert azt, ha négybe hajtja, és bicskával fölszeli, az a legjobb cigarettapapírnak, de inkább csak azért tekert be a poros országúton, mert biztos volt benne, találkozik valamelyik testvérével, sógorával vagy sógornőjével, és megtudja, kivel mi történt az elmúlt hetekben, a ciska ángyi megint megsértődött valamin, az illés megint rosszban van a feleségivel, apát megint úgy hozták haza a rác utcai zugkocsból, a tibit vakbéllel operálták szabadkán, de már hazahozták, jobban van, kint a tanyán minden rendben, igaz, julis leesett a cseresznyefáról, megütötte a derekát, de már jár, hatott az ólomcetes borogatás. és ahogy erre gondolt, anyjára meg a körörsztapjára, ahogy ott diskurálnak a verőfényben, az ugrott be neki, hogy lám-lám, ezek az ősei, vér a vérükből, hús a húsukból, és hogy van az, hogy mennyi, de mennyi véletlen találkozás, vagy épp kényszer, erőszak, mennyi, de mennyi petesejt és sperma ment pocskába addig, míg ő (*pont én!*) megszületett. erről*

sokszor képzelgett kölyökkorában is, mikor a nyugatról keletre gomolygó felhők szörnyeit tanulmányozta, kint a tanyán, a libákat pásztorolva, ahol annyi időt (vagy inkább időtlenséget) töltött el a boldog xix. században. mert az volt, a xix. század, ahol a xx-ikat csak egy elemes rádió jelentette, ahol csak a déli krónika, a háromórai hírek („hallottuk, láttuk!”) meg a „muzikaszó, jókívánság” láthatatlan hullámú köldökzsinórjai kötötték össze az úgynevezett külvilággal.

és ekkor, ebből a révült állapotból, észhez térítette egy kéz, ami hátba vágta, és bántóan hangosan, majdhogynem ordítva, ahogy a falubélieknél ez már-már népszokás, és amely úgy hatott rá, mint egy korbácsütés, megkérdezte, *mi van, bacchus! hazagyütté'?*, a faluban bacchusnak hívták, mert szerette a jobb minőségű borokat, igazán jó minőségről azért nem nagyon lehetett beszélni azokban az időkben, amikor ezt a nevet ráragasztották, de hát mit tehetett, nem bírta az ócska szeszeket, rögtön hányt tőlük, a vodkák terpentinhoz hasonlítottak, a likőrök édessége émelyítette és fejfájást okozott, a rossz pálinkákat szagról kiszúrta, *te meg mi az apád faszát kereső itt? szabadságon vagy?*, fölnezzet, és ca-ját, gyerekkori barátját látta maga előtt, tíz évvel öregebben, mint valós kora, fogatlanul, ami ott nem olyan nagy újdonság, a községben alig törődik valaki a fogazatával, ami

nem csoda, a fúrást, a gyökérkezelést érzéstelenítés nélkül végzik a fogorvosok, az érzéstelenítőt megspórolják a maszek rendelésekre, ezért inkább kihúzzák vagy kihúzzák maguk szesszel fertőtlenített harapófogóval. szokatlanul szólította meg, mert a településen a név kényes jószág, vigyázni kell vele, ha például egy weissbrunni beszél velünk, minden egyes mondatába beleszővi a nevünket, és szereti, ha mi is így szólunk őhozza, egy bácskai egész álló nap képes úgy beszélni veled, hogy egyszer sem, még búcsúzásakor sem szólít néven, nálunk sohasem mondják: „viszontlátásra, péter”, csak azt, hogy „viszlát” vagy „szia”, ha a neveden szólítanak, baj van, vagy rendkívül súlyos a közlendő, az ember se a saját nevét ne árulja el senkinek, se mást ne szólítson meggondolatlanul a nevén, nálunk az emberek a keresztnevükön vagy a becenevükön mutatkoznak be. egykori barátjára nézett, *szia*, mondta neki, *te se fiatalodsz*, tette hozzá bosszúból, mintha az a közel harminc év olyan sok lenne, de főleg azért, mert megzavarta ezt a búbajos érzést, ami körbefonta, akár egy gyöngye elektromos árammal töltött bekecs, de caja eleresztette a füle mellett a gonoszkodó megjegyzést, *mit szó'sz?, jó' szétbaszunk a janezok között, mi?* bácskában a szlovénokat nevezik janezoknak, mert sok szlovént hívnak janeznak, ahogy a magyarokat meg istapistáknak csúfolják a szomszédos népek. ám mikor caja észrevette a fiatal férfit, nevezzük most már, ha kiderült a neve, bacchusnak, zavart és értetlen kifejezését, meghökkenve kiáltott föl, *te nem is tudod, mi történt tegnap?, nem én, mi?, lerohantuk szlovéniát!* a fellengzős közléstől elállt a lélegzete, a szíve a torkába ugrott és szorította, mint sírás előtt. alig kapott levegőt. az élet egyik fő jellemzője a beburkoltság, ha nem borítana bennünket hús meg bőr, meghalnánk, az ember csak addig létezik, amíg el van szigetelve a környezetétől, a koponya is arra szolgál, amire az úrhajós sisakja, benne kell maradnunk, különben végünk van, a halál kivetkezés, a halál egyesülés az el nem vesző, de átalakuló anyaggal, lehet, hogy csodás dolog elvegyülni a tájjal, de aztán vége is a gyöngye ének, porózusnak, átjárhatónak

érezte magát, ellepte a veríték, apró részleteiben tárult elébe a múlt, a fuldoklók állítólagos drámai kiváltsága, a gyerek, akit nadragszíjjal vernek, mert eljátszotta az időt, és később ment haza, az a kissrác, aki a gonosz felhőket bámulja, első berúgása a szüleitől lopott rumpuncstól, az első nemi kapcsolata egy cinege nevű, vulkánpinájú lánnyal (magömléssel, természetesen), részeg bolyongása és eltévedése saját falujában, amikor akármerre indult, mindig a végtelen szántóföldre jutott, egy leégett ház kísérteties képe, amikor bennégett a részeg kubicskó, aki cigarettájával a tüzet okozta, és még számtalan rövid kép, anyja ölése és mosolygós arca, apja, amint dühösen káromkodva földhöz csapja a biciklit, amelyet nem tud megjavítani, első gyónása és áldozása és még sok minden, amit most szégyellne felsorolni. a modern kor vajákosai, a pszichológusok mondják erre, a fulladás kísérőjelensége ez, ami voltaképp a keresztelés sokkjának tudat alatti földézése, ami láncreakciószerűen támasztja föl a keresztvízbe merítés és a végső alámerülés közötti emlékeket. téged is itt, ebben a templomban mártottak szenteltvízbe, amit már soha nem moshatsz le magadról, mondták, amikor ki akart iratkozni a katolikus anyaszentegyház kebeléből, vallhatod magad akár ateistának, akár agnosztikusnak, buddhistának, muzulmánként vagy akárminek, olyan ez, mint a körülmételés, csak nem látszik, a keresztet már mindig balról jobbra fogod vetni, ahogy megtanultad, ahogy beléd verték.

nem felezünk meg két sört?, szakította félbe merengését caja, mire bacchus fölcsozdott, *nem, nem*, mondta, *sietnem kő', várnak*, tájnyelven mondta, ne látszódjon rajta a ráakódott irodalmi műveltség meg az egyetem hatása. bár a helybélieket amúgy sem lehet semmi módon eltántorítani attól az egyébként téves képzetüktől, hogy a világon ők beszélnek legszebben magyarul, akkor sem, ha ilyen mondatok hagyják el üres szájüregüket, „a mú'tkó' is, a firmába, hijába' világítok a batri-lámpáva' a mendrovác péderjinek, hogy húzza má' oda a prikolicát, bazénhó, de az csak a tőznijáva' meg a fityókjáva' van elfoglalva,

amit az ángya csasztizott nekije, hogy ver-tem vóna a dákóm a zatyulájába”, amit rajtuk kívül, tesztelte már, senki nem ért, ő meg azt nem értette, miért jutott ez eszébe, és miért pont most, de nem rágódott rajta, kutyafuttában kezett fogott cajával, és minden további magyarázat nélkül a cajglijára pattant, így is mondják ott, cajgli, és a kangüdrös utca felé vette az irányt, nem törődve barátja álmélkodó és némileg sértett tekintetével. a kangüdrösről átbringázott a sár utcára, onnét a bajmocskára, át a vasúton, föl a helyiek által gyűlölt parton, sokszor látni, ahogy tolják fölfele biciklijüket, mert alföldi lábizmaik nem bírják a gyűrődést, hogy aztán megérkezzen szülei házába, csingágóba, a történelem kültelkeire. az úton végig azon agyalt, mikor lesz busza, hogyan jut el a feleségéhez, a tiszaparti kisvárosba, meg egyéves fiához, hova iszkol el, minél előbb, mert a zsigereiben érezte, hogy az elsők között fog igényt tartani rá a néphadsereg, és látta magát, *minek láttad magad?*, kérdezte az ágyon, *minek?*, hullának, képzelte magát, nem, nem hullának, rokkantnak, azt tartotta a legszörnyűbbnek, vaknak, süketnek és némának, kéz és láb nélküli nyomoréknak, növényembernek vagyis, aki csak agyban él, azt is minek, és még öngyilkos sem tud lenni.

*most, amikor oly sokadszor megint földéződik bennem ez a kellemes emlék, csak iszom egy sört, nyögte a zsírszagú konyhának meg a lustán dongó legyeknek, akárha langyosat, de nem kelt föl, mert erősen szédelgett, össze-vissza forgolódott, igyekezett nem a bal oldalára feküdni, olvasta valahol, akik a bal oldalukon alszanak, azoknak nagyobb az esélyük a szívszélhűdésre, beteges gyűlölettel gondolt a szívére, erre a nyálkás, undorító, hol zaka-
toló, hol pangó bestiális húscafatra, ami rajta élőszködik, akár egy óriásira duzzadt kinövés, s míg az alkohol utóhatásai okozta rozoga testével foglalkozott váratlanul, mintha kamerán keresztül, először csak homályosan, majd egyre élesebben beúszott selma, a szarajevói lány, aki visszaköltözött az ostromlott városba (folyton mélyen kihajolt a vonatablakon, ha együtt utaztatok, a frászt hozta rád), és akit, úgy hírtelt, egy orvlövész lőtt nyakon, azt a*

nyakat lőtte át, amelyet számtalanszor csókolt mohón egyetemista évei alatt. ha nem is sokszor, de épp elégszer ugrott be ez a kép ahhoz, hogy aznapra elmenjen az életkedve, amikor, mint egy látomást, látta bűnös, olykor ízléstelenül túlfestett, vastag ajkait, mély, sötétbarna szemét, *mintha feneketlen kútba nézne az ember*, és amelyet ha megrebegtetett, hosszú szempillák drótfüggönye takart. és mivel soha senki nem erősítette meg halálának okát, ilyenkor újra meg újra megölte őt, egy elhagyott istállóban vizionálta, ahogy fegyveres, koszos és pocscék pálinkáktól bűzlő martalócok követnek el rajta erőszakot, sorban, egymás után, épphogy megoldva magukat, ahogy mocskosan, undorodva az egész testét ellepő spermától, az éhségtől legyengülten, tépett ruhában ül egy sarokban a rohadt szénán, keze-lába dróttal összekötve, félig öntudatlanul, és már sírni sem tud, míg végül tarkón lövik, a torkát vágják el, avagy szíven (*jaj, hogy dobogott az öröm pillanatai után*) szúrják a váratlanul menekülésre kényszerülő, csapzott szakállú banditák. majd lassan, *mi van, hallucinálok?*, kérdezte a kopott konyhabútorokat, egy másik szobába vitte szemének lencséje, ahol saját magát látta, hogy ott ül egy pincelakásban, elsötétített függöny mögött, kint bombák robbannak, géppuskák kelepelnek, és lemondó, de mégis valahogy gonosz mosollyal ott ül ő egy rozoga fotelban, egy hatalmas monitor előtt, sokkal öregebben, kövéren és kopaszon, és azt írja neki, aki a kanapén hever, és nem csak neki, hanem a piac sarkán ácsorgó, később szélesebben hazakarikázó fiatalembernek is, no, ezt a mondatod értelmezzétek, basszátok meg!: *egy tenyérynél semmi nélkül minden spon-tán tevékenység rabjául esne annak a téves illúzi-ónak, hogy ennek az egésznek van valami célja, oka vagy értelme...*

hetvenhét évvel gavriló princip vásárnap merénylete után, június 28-án tört ki a polgárháború, egy pénteki napon, ezt sose felejtsd el. nem fogom, ebben biztos lehetsz.

(A szöveg utal bizonyos írói hagyományokra, ezért módosított idézetszulfítokat tartalmaz.

Lejárat határidő: nincs.)